

سرنوشت مجادله جیران با تاج الدوله بر سر ولیعهدی

۲ خرداد ۱۴۰۱ ساعت ۱۳:۱۰

هیچ کدام از فرزندان جیران عمر طولانی برای ولیعهدی نداشتند اما او هیچ گاه برای به قدرت رسیدن فرزندانش از پای ننشست و فرزندش امیرنظام را با نقشه‌ای مفصل به ولیعهدی هرچند کوتاه مدت رساند.

از جیران به عنوان پرنفوذترین زن عهد ناصری نام می‌برند، او زنی کنجکاو، جسور و پرجنب و جوش بود و به واسطه تفاوت طبقاتی‌اش با زنان قدرتمند حرمسرا معمولاً خود را در موقعیت‌های سخت دخالت می‌داد و سعی می‌کرد توانایی‌هایش را بیش از پیش به رخ شاه بکشد تا بتواند نفوذ بیش‌تری در دربار داشته باشد.

بااینکه هیچ کدام از فرزندان جیران عمر طولانی برای ولیعهدی نداشتند اما او هیچ گاه برای به قدرت رسیدن فرزندانش از پای

ننشست و فرزندش امیرنظام را با نقشه‌ای مفصل به ولیعهدی هرچند کوتاه‌مدت رساند.

در سال ۱۲۶۸ قمری دومین پسر جیران، محمدقاسم میرزا به دنیا آمد و به زودی مورد علاقه زیاد شاه قرار گرفت. زمانی که محمدقاسم میرزا پنج سال داشت، شاه به او لقب امیرنظام داد و به فرماندهی کل قشون ایران منصوبش ساخت. پس از مرگ سلطان معین الدین میرزا (فرزند خجسته خانم تاج الدوله) ناصرالدین شاه تمایل یافت محمدقاسم میرزا را به ولیعهدی برگزیند. اما نسب غیرقاجار جیران و اینکه او همسر عقدی شاه نبود مانع عملی شدن این تصمیم بود. مقارن شوال ۱۲۷۳ چند تن از رجال معتبر از جمله مستوفی‌الممالک و عزیز خان مکرری فهرستی از جرایم نوری تهیه کردند. جیران که می‌خواست نوری را وادار به پذیرش ولیعهدی پسرش کند، با آنان همدست شد و مأموریت یافت تا فهرست جرایم را به نظر شاه رساند. اما او تنها بخشی از موارد را نزد شاه افشا کرد و باقی را برای تحت فشار قرار دادن نوری تا رسیدن به توافق نهایی در خصوص ولیعهدی محمدقاسم میرزا آشکار نکرد.

پس از این واقعه نوری جیران را به باغ خود، نظامیه دعوت کرد و به او قول داد تمام تلاشش را برای ولیعهدی امیرنظام بکند. با حمایت نوری از جیران، مهدعلیا که مخالف جدی ولیعهدی امیرنظام بود از او روگرداند. سرانجام در محرم ۱۲۷۴، ولیعهدی امیرنظام رسماً اعلام شد. چندی بعد امیرنظام بیمار شد و مخالفان چنین شهرت دادند که نوری ولیعهد را مسموم کرده‌است و جیران و شاه را بار دیگر به نوری بدگمان ساختند. امیرنظام تنها یک هفته پس از ولیعهدی جان سپرد و ناصرالدین شاه را در اندوه عمیقی فروود برد.

پس از این واقعه تحریکات مخالفان نوری ادامه یافت تا آنکه در بیستم محرم ۱۲۷۵ در یکی از سفرهای ییلاقی شاه، در دره سوهانک اهالی یکی از روستاها جسد مردی از بستگان جیران را بر سر راه شاه قرار دادند و مدعی شدند که او بر اثر ظلم میرزا

آقاخان نوری مقتول شده‌است. شاه از این منظره متأثر شد و در غروب همان روز پس از بازگشت به نیاوران فرمان عزل نوری را صادر کرد.

نهایتاً مظفرالدین مظفرالدین میرزا پسر شکوه السلطنه بعد از سه تن از برادرانش که به ولایتعهدی انتخاب شده بودند که همگی در خردی درگذشتند؛ در سال ۱۲۷۷ ه. ق، زمانی که چهار ساله بود، به حکومت آذربایجان منصوب شد. یک سال بعد، در ذیحجه ۱۲۷۸ ه. ق ناصرالدین شاه رسماً او را ولیعهد خود اعلام کرد.

منبع: قائم مقامی، جهانگیر، «پایان کار میرزا آقاخان نوری»، (مرداد و آبان ۱۳۴۷)

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/48739/سر-الدوله-تاج-جیران-مجادله-سرنوشت>